

VARA

TV MAGAZINE

27

Terug naar de Tokkies

Familietrots, portret van een familieclan, maandag 5 juli, IKON, Nederland 1, 21:57 uur

€0,90 www.vara.nl

TOUR-SPECIAL

- ▶ MEEFIETSEN MET **TIM KRABBÉ**, EEN REISVERHAAL
- ▶ ALLE ETAPPES VOLGENS **JEAN NELISSEN**
- ▶ DE ANGSTAANJAGENDSTE TOURMOMENTEN

RUIJMGAART & CO

Eén familie, twee productieteams, drie documentaires: in de hoop op gerechtigheid (en geld) liet de familie **Ruijmgart-Tokkie** hun bestaan meerdere malen vastleggen. Een omroepoorlogje was het resultaat.

TEKST JANINE BRUINOOG

Gezeur gezin

WIE NIET TOT DE RUIM 1,2 miljoen kijkers van *De Tokkies* behoorde, herinnert zich de familie Ruijmgart-Tokkie wellicht van de vele publiciteit rond diezelfde SBS 6-uitzending van 2 mei. Toch is dat niet het eerste — en zeker ook niet het laatste — televisieoptreden van het gezin. De IKON besteedde afgelopen najaar al aandacht aan de perikelen van de Amsterdamse familie en komt deze week met een vervolg genaamd *Familietrots*. Hoewel de documentaires verschillend zijn van opzet en aanpak, zijn ze alledrie gemaakt naar aanleiding van dezelfde gebeurtenis: een uit de hand gelopen burenruzie in augustus 2003.

EEN KLEIN JAAR GELEDEN maakte televisiekijkend Nederland voor het eerst kennis met de familie Ruijmgart-Tokkie: een gezin dat in de buurt en bij welzijninstanties bekend staat als problematisch en asociaal. Vrijwel het hele gezin brengt het merendeel van de dag thuis door. Moeder Hanna is vanwege een reeks aandoeningen — variërend

van bloedarmoede en angstaanvallen tot een niet goed functionerende schildklier — veel te zwaar en daardoor slecht ter been. Iedereen twijfelt of ze ooit nog de oude wordt. De twee oudste dochters — de tweeling Natascha en Nathalie — wonen elders maar komen dagelijks langs om hun moeders medicijngebruik in de gaten te houden en hun twee jongere broertjes Wesley en Wimpie, die het zonder baan of school moeten stellen. Alleen de immer vrolijk ogende vader Gerrie Ruijmgart, de ex van Hanna, heeft een baan bij een aannemingsbedrijf en zorgt voor enige rust in huize Ruijmgart-Tokkie. Hij was ook degene die de media inschakelde in de hoop om zo gerechtigheid en een andere woning te krijgen. De media-aandacht lijkt echter averechts te werken: een nieuw huis in de wijk Bos en Lommer ging op het laatste moment niet door omdat bewoners van de wijk protesteerden tegen de komst van de familie die ze als dat 'asociale gezin van de televisie' (her)kenden. AT5 en SBS 6 besteedden als eerste aandacht aan de burenruzie in de

Amsterdamse Burgemeester van Leeuwenlaan. Bewoners gingen elkaar in augustus 2003 met stokken en knuppels te lijf en een woning brandde volledig uit. Voor IKON-documentairemaker Ingeborg Beugel aanleiding om polshoogte te nemen in de buurt in Geuzenveld-Slotermeer. 'Deze ruzie was interessant vanwege de bijzondere geschiedenis: een sociaal experiment om gezinnen in deze buurt te heropvoeden mislukte en na het wegsaneren van de hulpverlening in de jaren 80, werden bewoners jarenlang aan hun lot overgelaten. In augustus, twintig jaar later, is de boel daar letterlijk ontploft,' aldus Beugel die voor het programma *Factor* een uitzending maakte over het verhaal achter de burenruzie. Reden voor Gerrie Ruijmgart, vader van het gezin en voormalig echtgenoot van Hanna Tokkie om mee te werken aan de IKON-documentaire *Ongewenste burenen* die 17 oktober 2003 was te zien. 'De ruzie in augustus was de derde keer dat mijn voormalige bovenburen mij aanvielen. Om mijn gezin te beschermen heb ik de media

IKON-regisseuse Ingeborg Beugel tussen Gerrie Ruijngaart en Hanna Tokkie.

ingeschakeld, in de hoop dat die buren werden aangepakt en het voorval niet weer in de doofpot zou verdwijnen.'

'ONGEWENSTE BUREN' LIEP VOOR DE familie Ruijngaart-Tokkie echter uit op een teleurstelling: de gerechtigheid waar Ruijngaart zo op hoopte, bleef uit. Zijn voormalige bovenburen hadden al een andere woning toegewezen gekregen, terwijl Ruijngaarts gezin na de grote vechtpartij in augustus uit huis dreigde te worden gezet. De *Factor*-uitzending bracht daar weinig verandering in. De manier waarop de IKON de buurtgeschiedenis verwoordde, stelde Ruijngaart tevens teleur. *Ongewenste buren* liet historische beelden van Geuzenveld-Slotermeer zien waar zo'n vijftig jaar geleden speciale woningen zijn gebouwd om probleemgezinnen her op te voeden. De voice-over spreekt over asociale, arme gezinnen. Ruijngaart: 'Zo'n 35 jaar geleden verkeerden inderdaad veel gezinnen in een moeilijke situatie, maar dat betekent niet dat mijn familie asociaal

is. Ik kom uit een gezin van negen kinderen en heb mijn hele leven hard gewerkt.' Beugel kent de klacht maar verklaart dat ze de familie heeft gewaarschuwd voor de impact van een journalistiek tv-programma. Beugel: 'Als journalist heb ik natuurlijk bij welzijnsinstanties nagevraagd welke families vroeger als asociaal bekend stonden en welke daarvan nu nog in de buurt woonden. De familie Ruijngaart-Tokkie bleek daar één van te zijn, wat voor hen niet leuk was om te horen.'

MET EEN HUISUITZETTING in het vooruitzicht, besloot Beugel het gezin na de uitzending in oktober te blijven volgen om zo de gevolgen van de burenruzie vast te leggen. Ruijngaart verleende wederom medewerking opdat in het vervolg meer aandacht zou zijn voor de visie van de familie op de gebeurtenissen. Een reeks inspannende maanden volgde: de familie ging gebukt onder de dreigende huisuitzetting en Beugel fungeerde steeds meer als luisterend oor en vraagbaak voor het gezin inzake de huisvestingsproble-

men. Dankzij haar intensieve contact leerde ze niet alleen de zwakheden, maar ook de goede kanten van de familie kennen. Beugel: 'De onderlinge loyaliteit van de familie is hartverwarmend, veel mensen kunnen daarvan nog iets leren.'

DAT DE FAMILIE IN FEBRUARI in zee ging met SBS 6, kwam als een onaangename verrassing voor Beugel. Voor de werkwijze van productiemaatschappij The Storms Factory en SBS 6 heeft ze geen goed woord over. 'Het weggapen van ideeën door collega's komt weleens voor. Maar ik heb nog nooit meegemaakt dat het gebeurde tijdens de productie zelf. Ik was maandenlang aan het filmen toen in februari plotseling The Storms Factory op de stoep stond met de mededeling dat zij voor SBS 6 hetzelfde gezin gingen volgen. De commotie die volgde had Gerrie Ruijngaart niet voorzien. 'Ik dacht dat de IKON nagenoeg klaar was met filmen op het moment dat de The Storms Factory mij benaderde en zag dus geen reden

waarom zij mijn gezin niet konden gaan volgen.' Bovendien kon Ruijngaart de extra onkostenvergoeding van 1600 euro — naast de 2000 euro locatievergoeding van de IKON — goed gebruiken en had hij goede hoop dat het tv-optreden dit keer positief zou uitpakken.

THE STORMS FACTORY WILDE een andere kant van de familie laten zien. 'De familie Ruijngaart-Tokkie kwam slechts eendimensionaal in het nieuws: als een asociale familie die alleen maar heibel schopt. Wij wilden dat beeld nuanceren,' aldus producent Peter Lubbers. Hoewel hij de *Factor*-uitzending kende, was dat niet de reden om de familie te benaderen. De reportage over het Amsterdamse gezin in *Nieuwe Revu* van 14 januari — met op de cover de kop: 'Revu logeert bij de echte familie Flodder' — vormde de directe aanleiding. Ruijngaart informeerde Lubbers over de vervolproductie van de IKON. 'Voor mijn plannen vormde de IKON-productie geen belemmering aangezien ik het familieverhaal van binnen uit wilde vertellen en de IKON, gezien haar eerdere uitzending, de zaak meer belichtte vanuit een sociaal-economische invalshoek,' aldus Lubbers.

VEEL TIJD VOOR TWIJFELS over de productie was er bovendien niet: Lubbers wilde de gedwongen verhuizing als rode draad laten fungeren en omdat de huisuitzetting een week na de eerste kennismaking met de familie plaatsvond, waren regisseurs Monique Nolte en Bart van Vilsteren genoodzaakt direct te beginnen met filmen. In eerste instantie was het doel om voor Yorin een reallife serie te maken. Nadat bij de programmaleiding van Yorin echter twijfels waren gerezen over de haalbaarheid van de nieuwe serie, paste Lubbers het programmaformat aan: de serie werd een documentaire voor SBS 6. Die omroep speelde al langere tijd met de gedachte om aandacht te besteden aan de familie. Dit vanwege de grote respons op de reportage over de burenruzie in *Hart van Nederland* op 19 augustus. Aanpassing van het format deed regisseur Nolte twijfelen of zij in staat was een ander beeld van de familie te laten zien, dan haar IKON-collega's. Nolte: 'Ik vroeg mij af in hoeverre

Hanna Tokkie in gesprek met een vriendin van de familie

onze documentaire een slap aftreksel van de IKON zou worden aangezien wij slechts enkele weken filmde.' Het verschil in aanpak en filmperiode tussen beide producties, overtuigde Nolte ervan dat zij een andere documentaire kon maken. The Storms Factory richtte zich op de weken na de huisuitzetting, de IKON besteedde daarentegen aandacht aan de periode die daaraan voorafging en aan de uiteindelijke intrek van de familie in een nieuwe woning in mei. Nolte had bovendien van begin af aan goed contact met de familie die haar enorm intrigeerde.

Documentairemaker Ingeborg Beugel heeft nooit begrepen waarom The Storms Factory ook per se een documentaire moest maken over de familie Ruijngaart-Tokkie. 'Als je als programmamaker geïnteresseerd bent in gezinsproblematiek à la Ruijngaart, dan zoek je toch zelf zo'n familie?' Volgens Beugel toonde The Storms Factory zelfs haar eerdere *Factor*-uitzending aan SBS 6, om deze zo een beeld te geven van het onderwerp. Volgens een woordvoerder van SBS 6 is er echter geen sprake van diefstal, omdat de IKON niet beschikt over het auteursrecht op de familie en deze haar medewerking niet exclusief aan de IKON toezegde. Alleen wanneer een programmaformat tot op de minuut is vastgelegd en deels in uitvoering is, zou dat als diefstal kunnen worden bestempeld, aldus SBS 6. Die omroep beschouwt het volgen van een familie die al in het nieuws is, als vrije nieuwsgaring.

IN HET CONTRACT DAT DE IKON met de familie sloot, ontbreekt inderdaad een exclusiviteitsclausule. Een vergissing die Beugel de nodige kopzorgen bezorgde aangezien programma-ideeën voor docu-

mentaires juridisch alleen middels zo'n clausule enigszins veilig zijn te stellen. Het opstellen van een gedetailleerd programmaformat is bij documentaires namelijk niet mogelijk.

Regisseurs weten nooit van tevoren wat ze precies zullen vastleggen. Dat blijkt wel uit het feit dat regisseur Monique Nolte onenigheid kreeg met SBS 6 over de documentaire *De Tokkies*. SBS 6 was niet tevreden met de versie van Nolte en Van Vilsteren: de documentaire moest chronologisch en thematisch zijn opgebouwd en niet aan de hand van personages. Op verzoek van SBS 6 monterde The Storms Factory de documentaire opnieuw, waarop Nolte en Van Vilsteren hun handen van de productie aftrokken. 'Achteraf gezien was het naïef van mij om te veronderstellen dat alle omroepen regisseurs vrijlaten,' aldus Nolte, die tot dan toe voornamelijk voor de publieke omroepen werkte. De eindversie van *De Tokkies* heeft ze nooit bekeken en wil ze voorlopig ook niet zien.

ALLE COMMOTIE WAS VOOR Ingeborg Beugel aanleiding om haar documentaire aan te passen: in aflevering vijf van *Familietrots* staan nu de gevolgen van de mediagekte centraal, die onder andere het vinden van een nieuwe woning voor de familie bemoeilijkte. Hoewel Gerrie Ruijngaart de media-aandacht kwetsend vond, kan hij de negatieve publiciteit enigszins relativeren: 'Het is allemaal pure sensatie.' Rond de uitzending van de IKON-serie verwacht hij weer de nodige ophef vanwege de spectaculaire beelden: 'De IKON heeft mijn gezin gefilmd toen wij in een stresssituatie verkeerden: je ziet hoe ik word neergeslagen en politiebescherming krijg,' aldus Ruijngaart, die heeft besloten om in de toekomst alleen nog mee te werken als zijn gezin daardoor een nieuw huis krijgt. Want de problemen rond de huisvesting zijn nog steeds niet helemaal opgelost. Ondertussen beraadt The Storms Factory zich over een mogelijk vervolg. IKON-documentairemaker Ingeborg Beugel zal de familie zeker blijven volgen, alleen dan zonder camera.

■ **Familietrots**, maandag 5 juli, Nederland 1, 21:57–22:25 uur

'IK WAS IN DE VERONDERSTELLING DAT DE IKON KLAAR WAS MET FILMEN TOEN THE STORMS FACTORY MIJ BENADERDE.'